

© Editura EIKON

București, Calea Giulești 333, Sector 6,
cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte: 021 348 14 74
0733 131 145, 0728 084 802
difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: 021 348 14 74
0728 084 802, 0733 131 145
contact@edituraeikon.ro
www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de
Consiliul Național al Cercetării Științifice
din Învățământul Superior (CNCSIS)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
D'ALBON, ADA

Fără titlu / Ada D'Albon. - București : Eikon, 2020
ISBN 978-606-49-0332-7

821.135.1

DTP: Mihăiță Stroe

Editor: Valentin Ajder

Ada d'Albon

Fără titlu

Prefață de Christian Crăciun

E I K O N

București, 2020

Oximora și Pianul

Motto: „E foarte greu de ținut pasul cu tine”

Sunt două feluri de a citi greșit acest roman. Mai întâi cu un impuls voyeur-ist, ca pe dezvăluirea unei povești de dragoste între două nume cunoscute ale artei noastre. Un pianist și o actriță. În al doilea rând, doar ca pe un jurnal, pierzând din vedere aspectul ficțional, celelalte compartimente ale construcției. Apoi, romanul ar trebui citit în continuarea *Ultimei veri în Bretania*, precedentă carte a autoarei, cu care formează un diptic. Doamna Ada d'Albon este una din marile noastre actrițe. Și care, prin aceste cărți, se impune și ca o scriitoare de forță. Căsătorită cu regizorul Laurențiu Azimioară, au fost nevoiți să părăsească țara pustiită de comunism la începutul anilor '80, stabilindu-se la Paris. Unde au continuat să trăiască și să ardă pentru teatru. Pentru a-i cunoaște această etapă a vieții se cuvine citită spectaculara *Ultima vară...* În romanul de față însă greutatea se mută în altă parte. Eu îi văd originalitatea mai întâi ca una de ordinul istoriei estetice și morale (care nu se suprapune peste cea socială): aflăm în cartea doamnei d'Albon o dovadă, o mărturie din interior, că societatea noastră a avut o „belle époque” care a supraviețuit, enclavizat, câțiva ani după război. Cu oamenii crescuți în acel minunat Weltanschauung, azi dispărut definitiv. Nu s-a

prea scris despre acest univers, mai ales literatură de calitate. Fiind nepoată a lui Mihail Sadoveanu, pe care-l idolatrizează, nu e surprinzător ca autoarea să amintească firesc, într-o singură pagină din carte – locul acțiunii Pelișorul – pe Valeria Sadoveanu, Demostene Botez, Jules Perahim, Moni Ghelerter, Mihnea Gheorghiu, George Vraca, Cella Serghi, Ilie Constantin. Mizanscenă perfectă, „rusească”, de o melancolie nesfârșită și o autoironie asemenea. Față de o adolescență tulburată și miraculoasă, ca orice adolescență. Patos și sincerități necruțătoare. Nu reconstituiri istorice se cuvine să caute cititorul în această suavă primă parte a romanului, care conține o poveste separată a întâii iubiri răvășitor adolescentine, neapărat nebune. Ci o exactitate sufletească și de atmosferă care este apanajul unui scriitor cu un impecabil simț al nuanței. De altfel, romanul autobiografic și psihologic (iertăți fie-mi termenii urât pedanți) de mare finețe arată condeiul de mare prozator. Descoperim o întreagă galerie de personaje episodice care se gravează în memoria cititorului: de la aborigenul constructor de pirogi întâlnit într-un parc, la fata de la asistență socială uimită să afle că scrie o carte, la altă fată exersând la vioară într-un bistro și care-i cere țigări lăsându-i un splendid bilet de mulțumire, la muncitorii care repară liftul sau oamenii care vin la mormântul lui Chopin. Treapta următoare este alcătuită din personajele secundar-principale (hai să folosim și noi un oximoron!): soțul Laurențiu (minunat portret al dragostei casnice la bătrânețe, de o tandrețe deplină, avem de-a face cu două iubiri care nu se exclud) și Marius, băiatul „o țără sărac cu duhul” care ajută la toate ale gospodăriei și este o expresie deplină a nevinovăției literal-evangelice. Și, prin contrast, „oaia neagră”, iubitul din adolescență

Tudor, (personaj de structura celor din romanele lui Eliade, obsedat de experiențe și trăirea integrală) turbulent și cinic în inteligența lui tăioasă și duioasă. Scrisul acestui roman memorialistic are evident o funcție soteriologică, cronologic el începe cu moartea soțului, ca o datorie de a recâștiga sensul vieții prin travaliul memoriei.

Am rezumat cât am putut un prim etaj al construcției narative. Tocmai pentru a scoate în evidență atenția permanentă a prozatoarei la detaliu. Are o adevărată voluptate a descrierii. Și pentru a sublinia că tema insolită a cărții, centrul ei de greutate, se află la celălalt nivel; miza majoră romanului, eu nu mai știu în literatura noastră un altul care să o abordeze cu atâta forță și har, este tema dragostei senecte și senine. Și fericite. Dar la fel de mistuitoare ca furtuna adolescentină. Povestea e descriabilă în două linii: ea, viitoarea actriță, personajul-narator, la 14 ani este instantaneu copleșită asistând la un recital de pian al lui, care are 15 ani, față de care va folosi de aici înainte până la sfârșit, cu deplin temei și fără false pudori, termenul de geniu. Se vor regăsi după șase (!) – nu mă pot abține să nu marchez informația cu acest semn care aici arată o uimire bucuroasă – decenii. Se vor regăsi nu în realitate (dacă mai știe astăzi cineva ce naiba mai înseamnă asta), ci în virtualul mesajelor electronice. Descoperim astfel un surprinzător roman clasic, epistolar, de secol 21, în care *flash*-ul telefonului târziu în noapte anunță că a mai venit un *mail*. Interesul major al romanului stă în această insolită, atemporală, poveste de dragoste. Sufocați de mizerabilismul rugos, misofilia și apocalipsismul de duzină care ne marchează existența, dăm de o oază de frumusețe, bucurie, senzorialitate educată până la rafinamentul ultim. Și mai ales de energia de a trăi și de a te

bucura. Un roman despre muzică, literatură, teatru și natură, căci prin ele se ajunge la natură. Este și romanul scrierii („scriu ceasuri în șir”) romanului. Cum se vede o construcție limpede și complexă în același timp. „Scriu despre o iubire pe care am trăit-o în interiorul meu în chip straniu, azi îmi pare providențială, căci mă îndeamnă, fără a putea rezista, să scriu”. Scrisul este liric dar deloc dulceag, știe să scoată în evidență *intensitatea*. „Îmi lipsea, azi, prietenia care ne-a legat pe amândoi, în același surghiun. Câte Doamne, aș fi putut să-i mărturisesc, și cum știa să mă asculte de frumos!: «Adelura Dalboncic, iubirea de bătrânețe e cea mai năprasnică, pentru că e ultima. Are misterul verii indiene care contrazice toamna cu impertinență», mi-a spus el, la telefon, cu doi ani înainte de a muri... Îmi telefonase din România, unde plecase chemat de o dragoste târzie. Îmi aminteam de vorbele astea, pentru că vara indiană se instalase cu impertinență și mister în sufletu-mi”, spune despre un prieten.

Ea este o „nenormalnaia devușka”, cum îi spune profesoara cu care se pregătește pentru teatru. O flacăra deloc ținută sub obroc. O „oximoră”, coincidență de contrarii din care ies scânteii. Scrisul ei îmbină sinceritatea necruțătoare cu discreția educată și cu o autenticitate a trăirii căreia cred că numai scena îi oferă posibilitatea de exteriorizare. Vitraliul compozițional filtrează evenimentele și oamenii prin această unică perspectivă a unei personalități accentuate, „woman in love” și, în plus, obișnuită cu luminile rampei. Tocmai de aceea trebuie subliniat că naratoarea nu „declamă”, se ferește de teatralizare, de histrionism, ci joacă totul pe „spiritul muzicii”. Adică pe inefabil. „Nu scriu frumos dar scrisul e prelungirea inimii mele și, în momentul ăsta, prelungirea sufletului meu deșănțat. Ești de vină; pianul pe de o parte,

dar mai ales privirea ta, în acea zi la Gaudeamus. De mult uitasem și nici prin tresăriri de gând nu-mi mai aminteam că mai pot iubi ca păcătoșii. Te-am iubit de când mi-am strecurat mâna în mâna ta, pe vremuri la Pelișor. A rămas amprenta care a tresăltat și te-a recunoscut în momentul când, la Gaudeamus, te-ai apropiat de mine. Vrajă sau blestem, miracolul se înfăptuise. Îți aparțin, așa cum îți poate aparține un gând. Te iubesc cum iubesc frumosul ce mă înconjoară, fără să-l pot egala...”. Avem de-a face cu un fel de *naștere a intimului din spiritul muzicii*. Regăsind această dragoste, diarista romanului-jurnal se redescoperă pe sine, în această toridă vară a sfântului Andrei. Cu toată subtilitatea, rafinamentul, spontaneitatea, delicatețea eredității educate. Rezum totul într-un cuvânt: *noblețe*. ȘeherezAda, cum îi spune el, salvează prin poveste nu propria persoană (pe care nu o ex-pune abuziv egocentric, în ciuda temei și a stilului), ci valorile unei lumi crepusculare. Deci splendide.

Pianistul Dan Grigore este personajul geamăn, cel *vizat*. Al cărui portret *en miette* este alcătuit din mesajele reproduse și din reacțiile povestitoare. Ea îl închide ca într-un chihlimbar într-un singur concept, cel de geniu al pianului. Iată unul dintre mesajele lui: „Am avut o stare de panică... O reacție la schimbările de statut prin care mă treceai rapid, în gândurile / rândurile tale... A fost ca un ciocan sonor într-o sentință definitivă... urmat de nuanțe subtil-retractile, care m-au amețit puțin... destul de malign, ca să simt cum mă prăbușesc de la o înălțime ce o credeam sigură... Nu sunt deloc înțelept, văd, ... chiar la bătrânețe când mi se întâmplă ce mi se întâmplă... ce mi se întâmplă!... A fost un atac de panică și, în această vrie, m-am prins de ce mă găseam mai aproape... și în plină imponderabilitate, m-a străfulgerat

un gând ce putea fi salvator: Nu cumva secvențele astea de dezvrăjire sunt dorite, firești, ca o debarasare de un costum de teatru, după terminarea unei strălucite reprezentații?... Graba, promptitudinea ta n-au contrazis acest gând, aceasta nouă percepție care m-a invadat... Spune-mi că nu e așa, că sunt mai țacănit decât tine! Te iubesc, Dan”. Cuvântul cheie din acest citat este *dezvrăjire*. Înțelegem acum funcția de descântec a scrisului doamnei d’Albon. O incantație menită să revrăjească lumea după o „schemă” a iubirii ce pare pierdută în lumea noastră căzută în nesemnificativ. „Întâlnirea noastră are un sens pe care nu-l cunoaștem” sună o replică. Și iată acest dialog: „Vorbești de atâtea persoane pe care și eu le-am cunoscut. Ne-am plimbat amândoi în aceeași lume, fără să te întâlnesc. Ai o forță de evocare care mă fascinează și mă lasă mut de uimire și admirație. Stilul tău e de o frumusețe necăutată, noblețe firească, precum respirația și bătăile inimii, are puterea de seducție a Mazurcilor lui Chopin și dramatismul lor. Tu ești și Circe și Penelopa și Zâna mea cu toane, care îmi dă aripi./.../ -Spune, dragule, dacă Leon Cok reușește să facă o lansare de carte la Ambasadă, vii să dai un recital? Tare vreau să te văd cântând. Te pot numi în proiect? -Cum să nu vin?... Când am cântat în ’81 la pianul de la Palatul Behague, pianul era dezacordat. -Nu te îngriji, ne ocupăm. Leon vrea să facă o seară „di granda”. -Sunt foarte costisitor... Aici sunt multe complicații. E un soi de mineriadă economico-financiară, au apărut niște taxe, ne aruncă în haos. Dan era evaziv, am simțit... -Pe ce lume te afli, Dane? Crezi că aici e altfel? Criza asta ne-a omorât pe toți! -Sper să ne revedem cândva și să-ți cânt, povestindu-ți muzica, așa cum îmi apare ea... Cine știe, poate la Cluj, cum spuneai... Cred că vom trăi o asemenea partitură a vieții...

-Vino la Paris! Vino, Dane, la Paris!”. Avem, cum se vede, toate datele „discursului îndrăgostit”. Strategia retorică este una tipică, nu întâmplător ei i se spune „oximora”. Căci nu este vorba doar de coincidența contrariilor care aduce arderea de tot a oricărei îndrăgostiri. Ci, mai profund, de prezența simultană a două tendințe: pe cât este ea de expansivă, pe atât se diminuează, romantic, în fața geniului lui. Iar el, pe cât pare la suprafață de impenetrabil și aspru, și uneori imprevizibil, pe atât se arată de vulnerabil. Ea îi caracterizează scrisorile ca pe „o drojdie magică” care, la căldura inimii, face ca dragostea să ia proporții gigantice. Este, ca și ea, o forță, dar o forță fragilă. Poate definiția muzicii, poate a geniului, poate a ambelor. Eu aș sintetiza și o morală – atât de actuală în paradoxul ei implicit – a acestei narațiuni: *dacă rafinamentul culturii nu e, dragoste nu e!*

Avem în această carte a memoriei îndrăgostite una dintre cele mai frumoase povești de dragoste pe care le-am citit în ultima vreme. Pentru că se petrece, la propriu și la figurat, în virtual. Și pentru că protagoniștii și canavaua istorică sunt atât de reale. Și pentru că avem unul dintre cele mai profund înțelegătoare și necruțătoare elogii aduse muzicii și genialității: „Nu-s deloc o expertă în muzică. Sunt ca țaranul ce iubește soarele care-i luminează cerul... „La musique adoucit les moeurs”... Îndulcește obiceiurile și le înalță în fața lui Dumnezeu. Iubesc muzica cu patimă sfântă. Harul sfânt, l-a binecuvântat pe Dan Grigore cu miracolul muzicii. Dan Grigore e un slujitor de geniu, al muzicii. Și Dan Grigore trăiește pe pământ românesc, pământ după care plâng de 40 de ani”.

CHRISTIAN CRĂCIUN

Sf. Maria Mică 2020

PRIMA PARTE

Sunt singură. O singurătate ca o oală gigantică, răsturnată cu gura în jos, care mă acoperă și mă desparte de lume. Cel care mă însoțea de o viață lungă, cât o viață, a plecat de curând, așa, dintr-o suflare, pe nepusă masă, fără să-și ia rămas bun; a plecat în fânețurile din Câmpiile Elysee.

Brusc, ca printr-o magie uimitoare, cei ce-mi erau până ieri „aproape”, dintr-o mult prea omenească discreție, fac pe „mortul în păpușoi”.

Eu rătăcesc într-un pustiu negru, lipsit chiar și de cactuși. Nici Domnia Sa, Fata Morgana, nu-și arată nasul.

În primele zile am primit „sincere condoleanțe”, invenție verbală foarte practică: exprimă tot ce lipsește în suflet cu – alături – mutrițe care plâng cu lacrimi lungi și albastre. Chiar și un cățeluș cât jumate de ecran care dă „toujours” (întotdeauna, mereu) din coadă, scheunând. Înduioșător. Sinceră să fiu, apreciez discreția lor.

Comunic des cu un prieten drag pe *WhatsApp*. Singurul care nu s-a ascuns în păpușoie, Julian mă învăluie cu vorbe pline de umor tandru. Vocea lui pe mesajul vocal, caldă, stăpânită, sfătoasă, îmi face atât de bine! Julian mă culturalizează, trimițându-mi știri și reportaje, ținându-mă la curent cu ce se întâmplă pe lume în toate domeniile, eu fiind o

„handicapată de ordinator”. Și, pe ici colo, îmi trimite tot felul de filmulețe sau înregistrări video, un pic deșucheate, ca să mă facă să râd. De când Laurențiu a plecat acolo unde suntem meniți să ajungem toți, nu pot deschide televizorul. Poate pentru că aveam obiceiul agreabil să privim împreună știri, reportaje și documentare, pe care le comentam cu bună dispoziție.

Din când în când, *dincolo de oală*, aud pașii discreți ai fiului meu, care, cu noaptea în cap, se grăbește să plece acolo unde nevoile îl cheamă, ca apoi să revină în noapte, acolo unde îl mână oboseala. Nici măcar nu sforăie.

Să nu-l mănii pe Dumnezeu, de trei ori pe săptămână, o umbră se strecoară fără zgomot *pe sub oală* ca să-mi rămână în preajmă, câteva ceasuri. E Marius, un tânăr o țără zălud și bogat în tot ce-i dat inimii să cuprindă mai frumos.

— Ud azi florile? Mă întrebă, după ce și-a pus dinainte un șorț mare roșu.

Stropește florile așa cum l-am învățat, cu un surplus de fantezie care îi e proprie. Își însoțește gesturile cu eleganță, pentru a mânuii stropitoarea pe care o învârte ca într-un balet.

E început de martie. Balconul e plin de viață verde și de flori mândre. Vrăbiile se aruncă certărețe, printre crenguțe, căutând semințele căzute în pământ astă toamnă și zboară în zbor fâlfâit, când Marius deschide ușa balconului. Am pe suflet o greutate care îmi provoacă lungi suspine necontrolate, așa ca după un plânset hohotit, plânset care încă nici azi n-a izbucnit, privesc cu gândul aiurea fotografiile morților mei, care, nemișcate de ani, îmi țin amintirile vii.

Ieri Julian s-a rupt de activitățile lui și a intrat *sub oala* în-tunecată, ridicând-o bine, doar e bărbat solid, lăsând să intre în jur raze de lumină: „Ți-am adus o zambilă!”, îmi surâde el din albastrul-verde al ochilor, și-mi întinde floarea abia îmbobocită. O zambilă ce va înflori roz, mâine. Am pus-o pe balcon alături de zambila albastră pe care mi-a adus-o tot el, primăvara trecută, și alături de ciclamena ce mi-a adus-o acum vreo trei ani și care înflorește vesel mereu. Azi, zambila, de un roz strălucitor, a înflorit.

Cu Julian pot vorbi ore, și-i pot mărturisi necazurile și bucuriile mele. Regizor și actor, a venit în Franța mult înaintea mea și e francez în suflet. Se bucură de tot ce vede, de tot ce face, are forța de a depăși orice obstacol și optimismul lui mă molipsește.

— Scrie!, îmi spune cu convingere, Scrie! Ce-mi place e că împreună cu tine se poate râde de orice și ai umor, chiar când povestești faptele cele mai sinistre. Scrie! Ești înaripată! Ești vie! Scrie, asta te eliberează de tot marasmul!

E adevărat, râdem împreună ca pe vremea adolescenței. Eu, în afară de partida de răs, îi ofer o sticlă de palincă din Maramureș, el îmi aduce cu generozitate prietenia lui înflorită.

Înainte de a pleca, mai fumăm o țigară, privindu-ne în ochi cu încredere, nu ne strângem în brațe, *Corona-virus oblige* și, înainte să iasă pe ușă, privește în jur mulțimea de fotografii de pe etajerele bibliotecii.

- Cine-i acolo?
- Mama.
- Frumoasă. Și acolo?
- Bunicu', cu câinele King.
- Aici?

- Bunica.
- Acolo?
- Tata.

Îmi arată cu degetul fința discretă ce se află alături de Sadoveanu:

- Cine-i?
- Sora mamei, Valeria, soția lui Sadoveanu.
- Foarte frumoasă, înțeleg că a iubit-o.
- Și aici?
- Eu, când eram mică...

Julian pleacă. Din ascensor îmi arată sticla de palincă pe care o ridică în sus, în semn de „noroc”: „Scrie”! Ușa ascensorului se închide...

Privesc fotografiile morților mei și le zâmbesc. O fotografie din tinerețea lui Laurențiu e alături de lumânarea aprinsă. Îi dau binețe diminețile și îi fac cu ochiul. Îl cert, ca de obicei, scuturând ușor arătătorul: „Ce-ai făcut, bre, omule, ce-ai făcut?” Privește șugubăț și-mi răspunde cu candoare mirată, ca de obicei: „Ce-am făcut?” și brusc îmi dau lacrimile; cântecele fără cuvinte ale lui Mendelssohn mă fac să smiorcăi. E patru dimineața. Fumez câteva țigări și sorb cafeaua în salonul tăcut, luminat doar de flacăra lumânării. Sunetele picurate ale pianului îmi acompaniază gândurile și-mi topesc greutatea din suflet, făcând-o să se prelingă moale în gâtlej și izbucnesc în hohote de plâns. Noroc că sunt singură. „Scrie, scrie!” Și alungă-ți marasmul.

Îmi adun gândurile, țigara se consumă în scrumieră fără mine. Caut cuvinte, fraze, idei, fapte, ca să le înlănțui pe hârtie, așa cum le-am trăit...

Scriu ceasuri în șir. Marius apare de pe unde dă cu aspiratorul cu ușile toate închise ca să nu mă deranjeze. Ține într-o

mână o cutie de plexiglas ce conține un CD și în cealaltă căpa de praf.

— Ia priviți ce am găsit în „secreterățel”! Un CD al domnului Dan Grigore, e spartă învelitoarea, chiar peste chipul domnului Dan Grigore! Om mândru! Și Marius șterge cu gingășie praful de pe cutie:

— Să vă fac eu o-cutioară de lemn.

— Pune-o de unde ai luat-o, te rog! Îi spun sec.

— Era în secreterățel cu alte CD-uri ale dumnealui. A intrat praful înăuntru. Nu păstrați învelitoarea asta spartă!

— Pune-o te rog la loc, imediat.

— Așa spartă? Aduce necaz!

— Da, așa spartă. Pune-o la loc, îți spun! Marius se su-pune murmurând:

— Aduce necaz.

Câte necazuri aveau să mai vină?... Mă bucur, când vine Marius și râsuflu ușurată, când pleacă.

Nu știu cum a ajuns Marius la Paris, acum niște ani și cum a aterizat într-o zi la cursul meu de teatru, secția română. Așezat în scaun cuminte, a privit și a ascultat atent timp de trei ore. Lucram cu elevii scene din Cehov, Shakespeare, Caragiale. La sfârșit mi-a spus: „Tare mi-a plăcut cum spuneți lecția”.

Încântat că i-am dat să învețe o poezie de patru versuri, („Omul și Rața” de Topîrceanu) pe care a reușit s-o memorizeze după un an de răbdare, Marius a rămas în preajmă-mi și n-a mai plecat. M-a întrebat: „Tot ce fac elevii e din aceeași poezie cu Omul și Rața?”.

Și azi încă mai numește „poezie” tot ce se joacă pe scenă sau ce e scris în cărți. Poate are dreptate. Foarte repede a devenit indispensabil în teatru, și mie, îngrijind de tot și de toate, atât

cât îl duce mintea lui fragilă, activității cu mult mai pasionante pentru el, decât a învăța pe dinafară „poezia”. În toți acești ani a deprins să se descurce binișor, arătându-mi o dragoste profundă. Un îndrăgostit aparte, cu ochi lucioși ca doi bulgări de smoală neagră și caldă. Nu poți citi în ei nici tristețe, nici bucurie, nici dragoste, nici ură. Doar un luciu întunecat.

Școala, cât o fi urmat-o, nu prea l-a învățat a scrie, deci nici a citi. Dar ascultă cu evlavie „poezia” pe care eu i-o citesc câteodată, fără să priceapă o iotă, ori poate că străfundurile lui percep ce noi nu suntem capabili să percepem. Îi place să asculte: „E ca un cânticel când cetești poezia”.

Ascultă cu aceeași atenție, fără nicio reacție, că-i citesc *Ivan Turbincă* sau câteva rânduri din *Divina Comedie*, carte din care m-a rugat să-i citesc, în ziua în care, după moartea lui Laurențiu, am transformat camera tovarășului meu de viață în bibliotecă, unde am găzduit vrafurile de cărți ce zăceau cu sutele pe unde nu trebuia.

L-am rugat pe Marius să-mi aducă volumele și să le pună pe jos, lângă fotoliul în care mă așezasem obosită, ca să le triez. Le-a scuturat de praf, una câte una, și mi le-a adus. Munți de cărți în jurul fotoliului, toate cu dosul în sus.

— Băietе, fii bun, adu-mi-le cu fața, că mă doare brațul să le tot întorc una câte una.

— Păi cum pot ști care-i dosul și care-i fața, că-s frumoase și pe o parte și pe alta?

I-am arătat și explicat ce-i un titlu. Știe cât de cât Marius să citească litere de tipar. Mi le-a adus așa cum am cerut:

— Io-te! O comedie de vină! A exclamat răsfoind cartea cu respect și privind îndelung paginile fără imagini.

I-am vorbit, atât cât am putut de simplu, de opera lui Dante, ba chiar și de exilul lui.